

HƯỚNG DẪN HOẠT ĐỘNG CHUYÊN MÔN MÔN ĐỊA LÝ
CẤP THPT, NĂM HỌC 2024-2025
(Kèm theo Công văn số 2946/SGDDĐT-GDTrH ngày 26/8/2024
của Sở Giáo dục và Đào tạo)

Triển khai nhiệm vụ năm học 2024 – 2025, Sở Giáo dục và Đào tạo (GDĐT) hướng dẫn chuyên môn môn Địa lý cấp THPT một số nội dung sau:

1. Nhiệm vụ chung

- Triển khai thực hiện Chương trình GDPT môn Địa lý (*Ban kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ GDĐT*); Thông tư số 13/2022/TT-BGDĐT ngày 03/8/2022 về việc sửa đổi một số nội dung Chương trình GDPT ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT; Tập trung chuẩn bị tốt các điều kiện triển khai Chương trình GDPT 2018 đối với lớp 12 đảm bảo hoàn thành chương trình năm học và nâng cao chất lượng dạy học bộ môn. Chuẩn bị tổ chức đánh giá tổng kết việc thực hiện Chương trình GDPT 2018 sau 3 năm triển khai ở cấp THPT.

- Đổi mới phương pháp dạy học và kiểm tra, đánh giá theo định hướng phát triển năng lực học sinh; Tăng cường xây dựng ngân hàng câu hỏi, đề kiểm tra, khảo sát theo yêu cầu cần đạt của chương trình môn học; chuẩn bị cho học sinh lớp 12 làm quen với cấu trúc định dạng đề thi Kỳ thi tốt nghiệp THPT từ năm 2023 theo Quyết định số 764/QĐ-BGDĐT ngày 08/3/2024 của Bộ GDĐT.

2. Nhiệm vụ cụ thể

2.1. Xây dựng kế hoạch dạy học

Căn cứ Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 của Bộ GDĐT về việc ban hành Chương trình GDPT; Công văn số 5512/BGDĐT-GDTrH ngày 18/12/2020 của Bộ GDĐT về việc xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục của nhà trường; Quyết định số 4602/QĐ-UBND ngày 20/8/2024 của UBND thành phố Hà Nội ban hành Khung kế hoạch thời gian năm học 2024-2025 trên địa bàn thành phố Hà Nội; Công văn số 2964/BGDĐT-GDTrH ngày 26/8/2024 của Sở GDĐT về việc hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ giáo dục cấp THPT năm học 2024 - 2025, tổ chuyên môn xây dựng kế hoạch dạy học môn Địa lý đảm bảo thực hiện chương trình linh hoạt, phù hợp với điều kiện cụ thể của địa phương và nhà trường. Trong quá trình xây dựng và thực hiện cần chú ý một số nội dung sau:

- Thời lượng thực hiện chương trình là 105 tiết (gồm 70 tiết dành cho các kiến thức cốt lõi và 35 tiết dành cho các chuyên đề học tập), dạy trong 35 tuần. Các mạch nội dung trong Chương trình Địa lý dự kiến được phân phối theo tỉ lệ sau:

TT	Nội dung	Tỉ lệ	Dự kiến phân phố số tiết
Lớp 10	Các kiến thức cốt lõi - Một số vấn đề chung - Địa lí tự nhiên đại cương - Địa lí kinh tế xã hội đại cương - Đánh giá định kì	6% 42% 42% 10%	4 29 29 8
	Các chuyên đề học tập - Biến đổi khí hậu - Đô thị hóa - Phương pháp viết báo cáo địa lí		10 15 10
Lớp 11	Các kiến thức cốt lõi - Một số vấn đề về kinh tế – xã hội thế giới - Địa lí khu vực và quốc gia - Đánh giá định kì	10% 80% 10%	7 55 8
	Các chuyên đề học tập - Một số vấn đề về khu vực Đông Nam Á - Một số vấn đề về du lịch thế giới - Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư (4.0)		15 10 10
Lớp 12	Các kiến thức cốt lõi - Địa lí tự nhiên Việt Nam - Địa lí dân cư - Địa lí các ngành kinh tế - Địa lí các vùng kinh tế - Thực hành tìm hiểu địa lí địa phương - Đánh giá định kì	20% 5% 30% 30% 5% 10%	14 3 21 21 3 8
	Các chuyên đề học tập - Thiên tai và biện pháp phòng chống - Phát triển vùng - Phát triển làng nghề		10 15 10

Việc phân phối số tiết cho các nội dung nêu trên là một phương án tham khảo. Căn cứ vào điều kiện đội ngũ giáo viên, cơ sở vật chất, thiết bị dạy học, trình độ của học sinh, các trường THPT xây dựng kế hoạch giáo dục với số tiết cho các nội dung cụ thể đảm bảo phát huy tính chủ động, sáng tạo của tổ chuyên môn và giáo viên trong việc thực hiện chương trình. Kế hoạch giáo dục của tổ chuyên môn, của giáo viên phải thông qua tổ/nhóm chuyên môn và được lãnh đạo Hội đồng trường phê duyệt trước khi thực hiện là căn cứ để thanh tra, kiểm tra.

- Trong quá trình tổ chức thực hiện, tổ chuyên môn cần tăng cường sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học, tổ chức hội thảo, tọa đàm trao đổi về tổ chức dạy học theo Chương trình GDPT 2018; đánh giá, rút kinh nghiệm trong quá trình dạy học và điều chỉnh kịp thời kế hoạch dạy học phù hợp với thực tế tại cơ sở giáo dục.

- Đối với môn chuyên trong các trường THPT chuyên, trường THPT có lớp chuyên, việc xây dựng kế hoạch giáo dục của tổ nhóm chuyên môn và giáo viên dựa trên hướng dẫn tại Công văn số 4171/BGDĐT-GDTrH ngày 26/8/2022 về việc hướng dẫn nội dung dạy học các môn chuyên cấp THPT.

2.2. Đổi mới phương pháp dạy học

- Để phát triển thành phần năng lực nhận thức khoa học địa lí, GV tạo cho HS cơ hội huy động những hiểu biết, kinh nghiệm sẵn có để tham gia hình thành kiến thức. Chú ý tổ chức các hoạt động tiếp cận sự vật và hiện tượng địa lí diễn ra trong cuộc sống theo mối quan hệ không gian - thời gian, trả lời các câu hỏi cơ bản: cái gì, ở đâu, như thế nào...; rèn luyện cho HS kĩ năng phân tích các mối liên hệ (tương hỗ, nhân quả) giữa các hiện tượng, quá trình địa lí tự nhiên, giữa các hiện tượng, quá trình địa lí kinh tế - xã hội cũng như giữa hệ thống tự nhiên và hệ thống kinh tế - xã hội.

- Để phát triển thành phần năng lực tìm hiểu địa lí, GV tạo điều kiện cho HS sử dụng các công cụ của địa lí học như: bản đồ, lược đồ, biểu đồ, sơ đồ, lát cắt, mô hình, khối đồ, bảng số liệu, tranh ảnh,... tìm tòi, khám phá các tri thức địa lí; tăng cường khai thác Internet trong học tập, tổ chức cho HS học tập ngoài thực địa, trong môi trường tự nhiên, kinh tế - xã hội địa phương.

- Để phát triển thành phần năng lực vận dụng kiến thức, kĩ năng đã học về địa lí, HS cần được tạo cơ hội để cập nhật thông tin và liên hệ thực tế, tiếp cận với các tình huống thực tiễn, thực hiện các chủ đề học tập khám phá từ thực tiễn; vận dụng được các kiến thức, kĩ năng địa lí để giải quyết một số vấn đề thực tiễn phù hợp. GV cần quan tâm rèn luyện cho HS các kĩ năng phát hiện vấn đề, lập kế hoạch nghiên cứu, giải quyết vấn đề, đánh giá kết quả giải quyết vấn đề, nêu giải pháp khắc phục hoặc cải tiến, tăng cường sử dụng các bài tập đòi hỏi vận dụng kiến thức thực tế và tư duy phản biện, sáng tạo.

2.3. Đổi mới kiểm tra, đánh giá

a) Định hướng chung

- Đánh giá kết quả giáo dục trong môn Địa lí nhằm cung cấp thông tin chính xác,

kip thời, có giá trị về mức độ đáp ứng yêu cầu cần đạt của chương trình và sự tiến bộ của HS để hướng dẫn hoạt động học tập.

- Căn cứ để đánh giá kết quả giáo dục của HS là các yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực được quy định trong chương trình tổng thể và chương trình môn Địa lí.

- Về nội dung đánh giá, bên cạnh đánh giá kiến thức, cần tăng cường đánh giá các kĩ năng của HS như: làm việc với bản đồ, atlas, biểu đồ, sơ đồ, bảng số liệu, tranh ảnh, quan sát, thu thập, xử lí và hệ thống hoá thông tin, sử dụng các dụng cụ học tập ngoài trời, sử dụng công nghệ và thông tin truyền thông trong học tập... Chú trọng đánh giá khả năng vận dụng tri thức vào những tình huống cụ thể.

- Đa dạng hóa các hình thức đánh giá, tăng cường đánh giá thường xuyên đối với tất cả HS bằng các hình thức khác nhau. Kết hợp việc đánh giá của GV với tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau của HS.

- Kết quả giáo dục được đánh giá bằng các hình thức định tính và định lượng thông qua đánh giá thường xuyên, định kì, trên cơ sở đó tổng hợp kết quả đánh giá chung về phẩm chất, năng lực và sự tiến bộ của HS.

b) Một số hình thức kiểm tra, đánh giá

- Đánh giá thường xuyên được thực hiện thông qua: hỏi - đáp, viết, thuyết trình, thực hành, sản phẩm học tập. Môn Địa lí (không bao gồm cụm chuyên đề học tập), chọn số điểm đánh giá thường xuyên trong mỗi học kì là 03 điểm.

- Đối với cụm chuyên đề học tập, mỗi HS được kiểm tra, đánh giá theo từng chuyên đề học tập, trong đó chọn kết quả của 01 (một) lần kiểm tra, đánh giá làm kết quả đánh giá của cụm chuyên đề học tập. Kết quả đánh giá của cụm chuyên đề học tập được tính là kết quả của 01 (một) lần đánh giá thường xuyên và ghi vào Sổ theo dõi và đánh giá HS (theo lớp học) để sử dụng trong việc đánh giá kết quả học tập môn học theo quy định.

- Đánh giá định kì gồm đánh giá giữa kỳ và đánh giá cuối kỳ. Đánh giá định kỳ được thực hiện thông qua bài kiểm tra trên giấy, trên máy tính hoặc bằng hình thức trực tuyến; thông qua bài thực hành, dự án học tập. Đề kiểm tra được xây dựng dựa trên Bản đặc tả đề kiểm tra, đáp ứng yêu cầu cần đạt của môn học được quy định trong Chương trình GDPT. Không thực hiện đánh giá định kỳ đối với cụm chuyên đề học tập.

Thời gian làm bài kiểm tra đánh giá định kỳ là 45 phút. Môn Địa lí có 01 (một) điểm đánh giá giữa kỳ và 01 (một) điểm đánh giá cuối kỳ trong mỗi học kỳ.

c) Một số lưu ý đối với việc kiểm tra, đánh giá học sinh lớp 12

- Các tổ, nhóm chuyên môn tập trung nghiên cứu, phân tích áp dụng cấu trúc, mức độ, yêu cầu kiểm tra đánh giá năng lực theo cấu trúc định dạng đề thi Kỳ thi tốt nghiệp THPT từ năm 2025 ban hành kèm theo Quyết định số 764/QĐ-BGDĐT ngày 25/4/2024 của Bộ GDĐT. Lưu ý: đề thi môn Địa lí gồm 03 dạng thức: Trắc nghiệm

nhiều lựa chọn cho 04 phương án chọn 01 đáp án đúng; Trắc nghiệm dạng Đúng/Sai (mỗi câu hỏi có 04 ý, tại mỗi ý lựa chọn đúng hoặc sai); Trắc nghiệm dạng trả lời ngắn. Các lệnh hỏi đảm bảo đo lường được các năng lực thành phần hoặc biểu hiện của năng lực thành phần đặc thù bộ môn ở 03 cấp độ tư duy: nhận biết, thông hiểu, vận dụng.

- Tăng cường xây dựng ngân hàng câu hỏi theo các dạng thức khác nhau bám sát yêu cầu cần đạt của chương trình môn học; chuẩn bị cho học sinh lớp 12 làm quen với định hướng đề thi Tốt nghiệp THPT theo Chương trình GDPT 2018.

- Khuyến khích tổ nhóm chuyên môn Địa lí các trường trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm thực hiện xây dựng ma trận, bảng đặc tả đề minh họa và hệ thống câu hỏi kiểm tra đánh giá chuẩn bị cho công tác tổ chức ôn tập thi tốt nghiệp THPT năm 2025.

2.4. Tăng cường sử dụng các thiết bị dạy học bộ môn

Trong dạy học địa lí theo định hướng phát triển phẩm chất, năng lực, các thiết bị dạy học có vai trò rất quan trọng. Các thiết bị dạy học của môn Địa lí bao gồm:

- Bản đồ, tập bản đồ địa lí.
- Các biểu đồ, sơ đồ, lược đồ, lát cắt.
- Tài liệu, tư liệu (niên giám thống kê, số liệu kinh tế - xã hội,...).
- Tranh ảnh về các sự vật, hiện tượng địa lí tự nhiên và địa lí kinh tế - xã hội.
- Quả địa cầu
- Mô hình, mẫu vật,...
- Các phần mềm dạy học, video clip; các thư viện số (digital) chứa các kho tư liệu dạy học địa lí.

Các phương tiện dạy học địa lí như bản đồ, tranh ảnh, mô hình, mẫu vật, phim giáo khoa... đều có chức năng kép: vừa là nguồn tri thức địa lí, vừa là phương tiện minh họa nội dung dạy học. Trong quá trình dạy học, GV cần tổ chức, hướng dẫn để HS biết khai thác và chiếm lĩnh kiến thức từ các phương tiện dạy học địa lí, qua đó HS vừa có được kiến thức, vừa được rèn luyện các kỹ năng địa lí.

- Tăng cường, nâng cao hiệu quả của các phương tiện dạy học, đặc biệt là công nghệ thông tin và truyền thông, để hỗ trợ đổi mới phương pháp dạy học. Tạo điều kiện cho HS tiếp cận các nguồn học liệu đa dạng, khai thác các thông tin phong phú qua mạng Internet,... để xây dựng các chủ đề học tập theo sở thích và phát triển năng lực tự học tùy theo nhịp độ, khả năng, cách học của cá nhân HS.

2.5. Nâng cao chất lượng các hoạt động chuyên môn

- Sinh hoạt của tổ/nhóm chuyên môn tránh hình thức, giảm các thủ tục hành chính; tập trung nghiên cứu bài học; xây dựng chủ đề dạy học; tọa đàm trao đổi về tổ chức dạy học theo Chương trình GDPT 2018; tổ/nhóm chuyên môn thống nhất những nội dung kiến thức trọng tâm cơ bản của từng chương, từng bài, thống nhất các giáo án dự giờ, thao giảng, hướng dẫn học sinh ôn tập ...

- Việc dự giờ, thăm lớp của giáo viên được thực hiện theo kế hoạch sinh hoạt chuyên môn của tổ/nhóm chuyên môn và không đánh giá bài dạy trong sinh hoạt chuyên môn thường xuyên. Việc dự giờ không chỉ nhận xét giáo viên mà chủ yếu thông qua việc quan sát, nhận xét hoạt động học tập của HS để từ đó điều chỉnh việc tổ chức dạy học của giáo viên. Rút kinh nghiệm giờ dạy dựa trên phân tích hoạt động học của HS theo các bước sau:

+ Mô tả hành động (đọc, nghe, viết, nói, làm) của HS trong hoạt động học (làm minh chứng để tiến hành bước 2 và bước 3).

+ Đánh giá kết quả hoạt động của HS (những gì HS đã học được, chưa học được).

+ Phân tích nguyên nhân những gì HS đã học được, chưa học được.

+ Đưa ra biện pháp khắc phục hạn chế, hoàn thiện kế hoạch dạy học.

- Trong năm học, mỗi cụm trường THPT thực hiện ít nhất 01 chuyên đề sinh hoạt chuyên môn. Nội dung chuyên đề năm học 2024 -2025 tập trung vào việc đổi mới kiểm tra, đánh giá theo định hướng phát triển năng lực, nâng cao chất lượng dạy học môn Địa lí đáp ứng yêu cầu chương trình GDPT 2018.

- Phát huy hiệu quả đội ngũ giáo viên cốt cán để triển khai bồi dưỡng giáo viên đại trà; gắn việc tập huấn sử dụng sách giáo khoa với nội dung bồi dưỡng thường xuyên và nội dung sinh hoạt tổ, nhóm chuyên môn trong trường.

- Tổ chức các hội thảo, tọa đàm trao đổi về tổ chức thực hiện chương trình môn học; đánh giá, rút kinh nghiệm trong quá trình dạy học và điều chỉnh kịp thời kế hoạch dạy học phù hợp với thực tế, chủ động ứng phó với tình huống bất thường.
